

ÇANAKKALE İLİ ÖZELİNDE YABANCI GÖÇMENLERE KARŞI TOLERANSIN BÖLGESEL ANALİZİ

Abdulhadi SEÇKİN¹
Yrd. Doç. Dr. İsmail SEKİ²

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca süregelen büyük çaptaki göçler, hem göç edenleri hem de göç alan yerlerdeki insanları ciddi şekilde etkilemişlerdir. Söz konusu göçler çok fazla insanın ölmesine neden olmaları sebebiyle insan kaynaklı afet tanımının içine girmişlerdir. 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş ve karışıklıklar nedeniyle Türkiye çok fazla yabancı göçmene kapıları açmak durumunda kalmıştır. Can ve mal kayıpları, doğal bir afet gibi aniden değil yavaş yavaş cereyan etmiş ve halen devam eden bir afet etkisi göstermiştir. Suriye'deki savaş dışında hali hazırda Avrupa ve 3. dünya ülkeleri arasında köprü olan Türkiye, göç yollarında transit ülke konumundadır. Çok fazla ülkeden ciddi sayıda yabancı göçmen ülkemize gelmiştir. Transit geçecek olanların oluşturduğu sorunlar ile mücadele etmek zorunda kalan ülkemiz, Avrupa'nın yeni politikaları ile yabancı göçmenleri almayı zorlaştırması sonrasında, yabancı göçmenleri uzun süre barındırmak durumunda kalmıştır. Bu durum özellikle ülkenin ekonomik ve sosyolojik yapısında meydana gelebilecek olumsuzluklar bakımından büyük risk taşımaktadır. Literatür incelendiğinde herhangi bir yerin kendi imkânları ve kapasitesiyle ne kadar yabancı göçmen barındırabileceği ve söz konusu bölgelerin göçmen barındırma kapasitelerini aştığında karşılaşılabilecek risklere ilişkin akademik çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Çalışmanın temel amacı literatürdeki bu eksikliği gidermeye katkı sunmaktır. Transit göç yolları üzerindeki ülkemizde Avrupa'ya en yakın şehirlerinden biri Çanakkale'dir. Doğal güzellikleri, gelişime açık yapısı ve tarımdaki iş imkânları ile Çanakkale göçmenler için cazip bir yer konumundadır. Çalışmada ortaya çıkan en önemli sonuç Çanakkale'nin göçmenlere karşı tolerans seviyesinin yüksek olduğu ancak söz konusu toleransı düşürebilecek iki önemli etken olduğudur. Bunlardan ilki göçmenlerin yaratacağı güvenlik riski ikincisi ise ekonomik yüküdür. Bu bakımdan bölgenin göçmenlere karşı tolerans seviyesini artırmak için göçmenlere karşı güvenlik tedbirlerinin artırılması ve göçmenlerin ekonomiye entegre edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, afet, yabancı göçmen, tolerans.

REGIONAL ANALYSE OF TOLERANCE LEVEL OF ÇANAKKALE AGAINST FOREIGN MIGRANTS

ABSTRACT

The great migration activities through history affect both immigrants and the countries which accept the immigrants. These migrations called human based disaster because they cause large scaled death. Turkey had to face huge migration waves from Syria since the beginning of the civil war in 2011. However, Turkey has a geopolitical role that is being a bridge between less developed countries and Europe. This role makes it a transit country for immigrants. Because of the restrictions of European Union against immigrants, Turkey becomes a last station for transit passing immigrants. This situation involves higher risks for economical and sociological structure of Turkey. There is a gap in literature about measuring the immigrant accommodation capacity of a region by its own capability. Also there is not enough study that shows the risks that region has

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doğal Afetlerin Risk Yönetimi ABD, abdulhadiseçkin@hotmail.com,

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, İktisat Bölümü. ismailseki@comu.edu.tr

to face when it has overcapacity immigrants. The main aim of the study is trying to fill up this gap in literature. Çanakkale is one of the closest city to Europe which is also on the transit migration route of international immigrants. Additionally, it is a favorite destination for immigrants with its nature, developing economics and employment changes especially in agriculture. According to the study, the tolerance level of Çanakkale against immigrants is high. However, there are two factors that can decrease the tolerance level. The first one is security risks and the second one is economic burden originating from immigrants. The security measure should be increased and immigrants should be integrated to economic system of Çanakkale.

KeyWords: Migration, disaster, foreignmigrants, tolerance.

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç, artan insan nüfusu ile birlikte günümüz için çok ciddi bir problem haline gelmiştir. Her şeyin katı kurallar dâhilinde ve uygulanabilir politikalar ile sürdürülebilirlik kazandığı modern ve küresel dünyada insanların yığınlar halinde yerlerini değiştirmeleri baş edilemeyen sorunlara yol açmaktadır. İnsan kitlelerinin uluslararası bir sınırı geçmeleri ya da bir devlet içinde yer değiştirmeleri Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından göç olarak tanımlanmıştır. Literatürdeki başka bir tanıma bakacak olursak; göç, insanların zorla ya da gönüllü olarak coğrafi alanlarını değiştirmeleridir. (Özkiraz-Çetin, 2015: 11) Göç edilen yer, göçün yönü, nedeni ya da göç etme süresi gibi etmenler doğrultusunda başka tanımlar da yapılabilir (Ünlü, 2007: 7). Göç tanımı ile ilgili farklı yaklaşımlar olsa da göçün sınıflaması konusunda bir uzlaşma söz konusudur. Göç, temel olarak iç ve dış göç olarak iki alt başlık altında sınıflandırılır. Günümüzde iç göç dalgaları ciddi sorunlara yol açsa da asıl problemler bütün dünyayı küresel ölçekte etkilediğinden dış göç ya da diğer adıyla uluslararası göçlerde yaşanmaktadır. Uluslararası göçe neden olan etmenlerin başlıcaları; Siyasi istikrarsızlık, insan hakları ihlalleri, baskıcı rejimler, can güvenliği, iç savaşlar, etnik çatışmalar, iş gücü talebinin azlığı, ekonomik sıkıntılar, coğrafi koşulların yetersizliği ve daha müreffeh bir hayat isteğidir (Deniz, 2014: 189). 2016 yılı sonu itibarıyla BM UNHCR verilerine göre dünya genelinde 65,6 milyon insan zorla yerinden edilmiştir ve bunların 22,5 milyonu mülteci ve 2,8 milyonu sığınmacı konumundadır (<http://www.unhcr.org/>). UNHCR, Türkiye'nin 2016 yılı sonunda art arda üçüncü yıl dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olduğunu belirtmiştir. Söz konusu uluslararası göçmenlerin büyük çoğunluğu Suriye vatandaşlarından oluşmaktadır. Türkiye'de Temmuz 2017 itibarıyla 3.1 milyon Suriyeli göçmen bulunmaktadır. Ülkemizde diğer milletlerden de kayıt altına alınmış 300 bin göçmen bulunmaktadır. Türkiye'nin en büyük üç şehri dışındaki bütün şehirlerin nüfusundan fazla olan bu sayı için iç işleri bakanlığı tarafından yapılan "Göç Yönetimi Uyum Çalıştayı"nda maalesef ülkemizin bu konu ile ilgili herhangi bir kamu politikasına sahip olmadığı dile getirilmiştir.

"Türkiye'de bu alandaki kamu politikasıyla ilgili çalışma bulunmuyor. Bu alanda bir kamu politikası oluşturulurken vatandaşlık ve vatansızlık konularında ne yapıldığına bakmak önemli. Verilere ulaşım Türkiye'de zor bir konu. Uyum konusunda zorluklar, belirsizlik, bilgilendirmeme, dil engeli, kurumlarla ilgili bürokrasi, barınma, işsizlik, travma gibi farklı konular var. Bu konularda gerçekten nitelikli yabancıyla niteliksiz yabancı arasında eğer bir doğrusal çizgi kurabilirse hepsinde de var..." (Şeker, 2013: 14).

Dünyada en fazla yabancı göçmene ev sahipliği yapan ülkemizde kamu politikası olmaması gelecekte büyük risklerle karşı karşıya kalma olasılığımızı artırmaktadır. Ciddi sayılara varan göç hareketleri; göç edenler için ani seyreden afet olurken, göç alan yerlerde taşıdığı riskler düşünüldüğünde yavaş seyirli bir afet görünümünde olmaktadır. Bu riskleri bir metaforla örnekleyecek olursak: Türkiye'yi canlı ve sağlıklı bir vücut gibi ele alırsak, ne zaman ki vücut direnci düştüğünde zaten vücudunda var olan bakteriler hastalık yaparsa, Türkiye'yi hedef alan plansız dış göç her hangi bir dirençsizlik durumunda Türkiye'yi hasta eder. Ekonomik ve sosyal kırılganlıkların her zaman kapıda olduğu ülkemizde bu risk göz ardı edilemez.

Çalışmada uluslararası göçün özellikle sosyal kırılganlık üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla ülkemizin en fazla yabancı göçmen alan illerinden olan Çanakkale ilinin yabancı göçmenlere tolerans seviyesinin belirlenmesi temel amaçtır. Çalışmanın ikinci bölümünde literatür özetine yer verilmiş, üçüncü bölümde göç ve afet olgusu tartışılmış, dördüncü bölümde Çanakkale ilinin tolerans seviyesinin belirlendiği ampirik çalışma açıklanmış, beşinci ve son bölümde çalışmanın sonuçları özetlenmiştir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Uluslararası göçün sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik açıdan etkileri mevcuttur. Göçü ele alan araştırmalara göre göçün ekonomik açıdan yarattığı etkilerin bir kısmı olumlu iken bir kısmı da olumsuzdur. Güncel çalışmalar dikkate alındığında söz konusu çalışmaların kavramsal ve saha araştırmalarına dayalı ampirik analizler olarak iki grup altında toplanabileceği görülür.

Deniz (2014), uluslararası göç kavramlarının tanımlarını bir araya getirmiştir. 1974 yılından itibaren BM göçmen verileri ülkeler bazında sayılar ve yüzde olarak belirtilmiştir. Göçmenler ile ilgili uluslararası anlaşmalardan kısaca söz etmiştir. Dünyadaki göçmen sorunlarına yer verilmiştir. Türkiye göçmen hareketlerinde kaynak ülke, transit ülke ve hedef ülke olarak ayrı ayrı değerlendirilmiş yıllara göre göçmen hareketleri belirtilmiş ve analiz edilmiştir.

Massey vd. (2014) uluslararası göç kuramlarının bir değerlendirmesini yaptıkları çalışmada tartışma yöntemini kullanarak çeşitli modellerin temel varsayımlarını ve hipotezlerini genel bir yaklaşım biçiminde sunmuşlardır. Bu çalışmaya göre göçler, genellikle siyasi ve ekonomik etkileri yansıttığından, ülkelerin konumu göçler üzerinde pek bir öneme sahip değildir. Ama aynı çalışmada coğrafi yakınlığın göçü kolaylaştırdığı, coğrafi uzaklığın ise göçün oluşmasında herhangi bir etkiye sahip olmadığı da vurgulanmaktadır

Yılmaz (2014), uluslararası göçün tarihsel süreci ele almıştır. Göç çeşitleri belirtilmiş ve sosyal etkileri göçün bir sonuç olduğu varsayımı üzerinden ele alınmıştır. Göç veren, transit ve alan ülkeler itici-çekici nedenler doğrultusunda belirtilmiştir. Göçmenlerin gittikleri ülkelerdeki sosyal ve ekonomik olarak olumlu ve olumsuz etkileri

ele alınmıştır. Sonuç kısmında göçün her geçen yıl daha da arttığı belirtilmiştir. Dünyada devam eden savaşlar ve ekonomik problemlerden dolayı göçün son bulamayacağı karamsar bir şekilde belirtilmiştir.

Güllüpnar (2012), göç olgusunu, ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenleri ön plana alarak analiz etmiştir. Ekonomi kuramları tek tek ele alınarak değerlendirilmiş ve göçleri oluşturan etmenler bu kuramlar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Küreselleşen dünyada göçün önceki devirlere göre değişen nedenleri maddeler halinde belirtilmiş ve göç kuramları irdelenmiştir. Sonuç kısmında yapılan değerlendirmede ise günümüz göç literatüründeneo-klasik teorilerin basit ve gerçek göç hareketlerini açıklamada ve gelecek göçleri öngörmeye yetersiz olmaları dile getirilmiştir.

Özkarlı (2014), ankete dayalı bir saha çalışması yapmış ve Suriye'den göç edenlerin Mardin ilindeki enformel ekonomik faaliyetlere kolaylıkla eklendiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucu doğuran iki temel etkenden ilki Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki statüsündeki belirsizlik iken ikinci etken de Suriye ile Mardin arasındaki yakın din, dil ve akrabalık ilişkileri gibi sosyal ve kültürel ağlardır.

Seki vd. (2016a)'da ekonometrik yöntemler kullanılarak Suriye kaynaklı göç dalgasının belirleyicileri ortaya konmuştur. Yapılan analizler sonucu Suriye'den ülkemize göç yaşanmasında ülkenin fiziksel yakınlığı, milli geliri ve daha önceden Suriye'den göç almış olmasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Seki vd (2016b)'de TR222 Bölgesi özelinde yabancı göçmenlerin profil analizleri yüz yüze anket yöntemi kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Söz konusu çalışmada Türkiye'de en çok göçmen alan illerin başında gelen Çanakkale'deki göçmenlerin;

- Genç
- Orta düzey eğitim almış
- Vasıfsız işgücü sınıfına dâhil
- Bekâr
- Çanakkale'de yaşamaktan mutlu
- Fırsat verildiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti vatandaşlığına geçmeyi isteyen kişilerden oluştuğu belirlenmiştir.

3. DOĞAL AFET VE GÖÇ OLGUSU

3.1. Afet ve Göç İlişkisi

5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna göre afet; “*normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa veya insan kaynaklı olaylar*” olarak tanımlamıştır. Söz konusu tanımın özellikle insan kaynaklı olaylar bölümü Kadioğlu (2008) tarafından açıklanmış ve yukarıdaki tanım şu şekilde değiştirilmiştir: “*Afet; insan, tabii ve kültürel kaynaklar için fiziksel ekonomik ve sosyal veya çevresel kayıplar doğuran, insan ve doğa kaynaklı olayların sonucudur*”. Söz konusu tanımlar hem doğal afetleri hem de insan kaynaklı afetleri kapsayan tanımlardır. Afet kavramının sosyal ve toplumsal tanımı Toprak (2011) tarafından şöyle yapılmıştır: “*afet, toplum için bir kayıp ve sürdürülebilirlik için tehdittir*”.

Doğa kaynaklı ve insan kaynaklı afetler olarak yapılan bir diğer ayırım da doğa kaynaklı afetler deprem, sel, heyelan, yangın, tsunami gibi afetler iken; insan kaynaklı afetler göç, savaş, nükleer patlamalar, kimyasal ve biyolojik salgınlar, büyük ölçekli ulaşım kazaları gibi afetlerdir. Yılmaz, (2013)’e göre, insan kaynaklı afetler “*doğa ile aralarında bir neden sonuç ilişkisi olmayan ve doğrudan insana bağlı olarak gelişen afetlerdir*”.

Söz konusu insan kaynaklı afetlerden biri olan, ülkemizin ve özellikle Avrupa’nın gündemindeki en önemli sorunlarından birini oluşturan, afet uluslararası göçtür. Özellikle 2011 yılında başlayan Suriye’deki iç savaşın tetiklediği uluslararası göç dalgası doğrudan ülkemizi ve dolaylı olarak da Avrupa’yı etkilemektedir. Uluslararası göçün afet olarak algılanmasının ardında birçok etken bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları uluslararası göçün göç alan ülke için ekonomik, sosyal, sağlık ve güvenlik açılarından olumsuzluklar yaratacak olmasıdır. Bu gibi afete dayalı risklerin boyutları ise göç alan bölgelerdeki göçmenlere karşı olan tolerans seviyesinin yüksek olup olmaması ile alakalıdır.

3.2. Tolerans Kavramı ve Göç Kaynaklı Risklere Etkisi

Türkçe karşılığı “hoşgörü” olan tolerans kavramı Florida ve Tignali (2004) tarafından üç alt grubun birleştirilmesi ile ilde edilen bir ölçüt olarak tanımlanmıştır. Bunlar:

- Tutumlar (Attitudes)
- Değerler (Values)
- Kendini İfadedir (Self-Expression).

Tutumlar azınlıklara (yabancı göçmenler, dini azınlıklar, eşcinseller, bohemler gibi) karşı toleransı açıklar. Değerler ise geleneksellik veya muhafazakârlık ile açıklanırken

kendini açıklama ise bireysel haklar, demokrasi ve hayat kalitesi ile açıklanır (Florida-Tignali, 2004: 26-27).

Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında çalışmamızın tolerans faktörünü yoğunluklu olarak tutumlar bileşeni üzerinden açıklayacağı görülecektir. Bölgenin tolerans seviyesi yüksek ise bölgenin yabancı göçmenleri soğurma kapasitesi de artacak ve göçten kaynaklanan sosyal ve demografik riskler minimize edilebilecektir. Bu bakımdan bölgenin yabancı göçmenlere karşı tolerans seviyesinin belirlenmesi olası riskleri minimize edecek politikaların belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Materyal

Çalışmada kullanılan verilerin elde edildiği anketler, Çanakkale kent merkezinde yaşan ve rassal seçim yöntemi ile seçilen 54 kişiye yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılmıştır. Örneklem büyüklüğü dikkate alındığında çalışmanın örneklem sayısından kaynaklanan hata oranı %90 güven seviyesinde yaklaşık olarak %11.19 olarak ölçülmüştür. Söz konusu hata oranının düşürülmesi için örneklem sayısı yüksek tutulmaya çalışılmış ancak özellikle kamu kurumlarında çalışan kişilerin anket uygulamalarına katılmak istememesi nedeni ile örneklem sayısı artırılmamıştır.

Anketimize katılanların %59,6'sı erkek, %40,4'ü kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcılardan 22 yaş altı olanların oranı %14,8'dir. Saha çalışması sırasında özellikle üniversite öğrencileri ve Çanakkale'de geçici süre kalacak vatandaşlar anket uygulamasının dışında tutulmaya çalışılmıştır. Bunun sebebi, kentte yaşayan yerleşiklerin yabancı göçmenlere karşı olan bakışını belirlerken, geçici ikamet sahiplerinden kaynaklanacak hatalı ölçümlerin minimize edilmek istenmesidir.

Gelir durumuna göre katılımcıların sınıflamasına göre aylık geliri 2.000 TL'nin altında olanların oranı %14,9'dur. Anket uygulamasına katılanlardan Çanakkale doğumlu olanların oranı %46,3 iken 10 yıldan fazla bir süredir Çanakkale'de yaşayanlar örneklem %69,2'sini oluşturmaktadır. Ankete katılanların eğitim durumuna bakıldığında %1,9'un ortaokul, %7,4'ün lise, %79,6'sının üniversite ve %5,6'sının da yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Örneklem genel olarak değerlendirildiğinde anket uygulanan örneklem asgari geçim düzeyinin üzerinde gelire sahip, 22 yaş ve üzeri, yüksek eğitim almış kişilerden oluştuğu söylenebilir. Bu bakımdan örneklem Çanakkale'nin demografik yapısını yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır.

4.2. Yöntem

Çalışmada ankete dayalı bir analiz yöntemi kullanılmıştır. Anketten elde edilen sonuçların frekans analizinin yapıldığı çalışmada ankete katılan vatandaşlara toplam 12 soru sorulmuştur. Alınan yanıtlara ilişkin frekans analizleri yapılmıştır.

5. AMPİRİK ANALİZ, BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Çanakkale ili Türkiye geneline bakıldığında tolerans seviyesini belirleyen tutumlar, değerler ve kendini ifade edebilme bileşenleri açısından ortalamanın üzerinde olması beklenen bir ildir. Diğer sahil şehirlerindeki gibi gerek gelir gerekse eğitim seviyesinin yüksek olması bu beklentiyi yaratmaktadır. Anket çalışması tolerans seviyesini belirleyen tutumlar, değerler ve kendini ifade etme bileşenlerinden tutumlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Ölçülebilirlik açısından tutumların somut göstergelere dayandırılması daha kolaydır. Tutumların azınlıklara karşı kişilerin algı ve davranışlarından yola çıkılarak ölçülmesi ve yabancı göçmenlerin Çanakkale’de azınlık durumunda olmaları da saha çalışmasının tutumlar üzerine yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Yapılan çalışmada yabancı göçmenlerin Çanakkale içi sorun olmadığını düşünenlerin oranı %35,2, sorun olduğunu düşünenlerin oranı ise %38,9. Bu konudaki kararsızların oranı ise %20,4’tür. Genel yaklaşımı yansıtmaması bakımından yabancıların sorun olarak görüldüğü söylenebilir. Halkın nezdinde, yabancı göçmenlerin yaratabileceği sorunların başında %33,3’lük oran ile güvenlik sorunları gelmektedir. Bunu barınma sorunu (%18,5), ekonomik sorunlar (%16,7), kültürel bozulma (%16,7) izlemektedir.

Yabancı göçmen kaynaklı oluşabilecek güvenlik endişesi, göçmenlere güven seviyesinin belirlenmesi sonucunu doğurmuştur. Yabancı göçmenlere güvenenlerin toplam oranı %10,1 ile düşük bir seviyededir. Göçmenlere karşı temkinli olacağını beyan edenlerin oranı da %56,9’dur. Güven seviyesinin bu kadar düşük olması güvenlik endişesinin yüksek olmasıyla tutarlı bir sonuçtur.

Güvenlikten sonra yabancı göçmenlerin yol açacağı düşünülen diğer önemli sorun barınma sorunudur. Göçmenlerin barınma sorunu yaratacağı düşünülürken, Çanakkale’de yabancı barınma merkezi isteyenlerin oranı sadece %29,7’dur. Barınma merkezi istemeyenlerin oranı %40,7’dir. Ayrıca ankete katılanların %44,4’ü komşu edinecek olsa hangi milletten olmasını tercih etmek istediği sorusuna fark etmez cevabını vermiştir. Komşu olarak yabancı göçmen isteyenler ise %24,1 oranındadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus yabancıların barınma sorunu yaratacağı ancak bu sorunun göçmenleri tecrit etmeden çözülmesi yönünde bir eğilim olduğudur.

Göçmenleri toplumun refah seviyesini düşürücü bir etken olarak görenlerin oranı %40,8 iken bu görüşe katılmayanların oranı %38,9’dur. Genel refah seviyesinde olumlu ve olumsuz görüşler birbirine yakındır. Ekonomik yönden yabancı göçmenlere bakış açısı genellikle istihdam üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Buna göre ankete katılanların

%46,3'ü göçmenleri işsizlik sebebi olarak görmektedir. Göçmenlerin iş yükünü artırdığını düşünenlerin oranı ise %65,3'dür. Buradan hareketle yabancı göçmelerin Çanakkale'deki emek piyasasını olumsuz etkileyeceğine yönelik bir kanının olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Göçmenler ile aynı iş yerinde beraber çalışmak istemeyenler %47,1, işçi olarak göçmen çalıştırmak istemeyenler %51'dir. Ayrıca göçmenlerin Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları ile eşit haklara sahip olmasını istemeyenlerin oranı %55'dir. Söz konusu oranlar ekonomik sıkıntılar tarafından tetiklenebilecek bir ırkçılık tehlikesinin Çanakkale için söz konusu olabileceğini göstermektedir.

Göçmenlere karşı tutumların belirleyicilerinden biri de göçmenlerin ihtiyaçlarına karşı duyarlılık durumudur. Ankete katılanların Göçmenlerin ihtiyaçlarının kamu kurumları tarafından karşılandığını düşünenlerin oranı %34,7, karşılanmadığını düşünenlerin oranı %46,9'dur. Göçmenlerin ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığına ilişkin genel görüşe rağmen göçmenlere sürekli yardım etmek isteyenlerin oranı %14,9'da kalmıştır. Göçmenler için olumlu hiçbir şey yapmak istemeyenlerin oranı ise %31,5'dir. Buradan Çanakkale halkının göçmenlerin ihtiyaçlarının farkında olduğu ancak bu ihtiyaçların giderilmesi için herhangi bir kaynak tahsisine sıcak bakmadıkları görülmektedir.

Çanakkale ilinde yabancı göçmen kaynaklı oluşabilecek sorunlardan bir diğeri kültürel bozulmadır. Göçmenlerin toplumumuza uyum sağlayabileceğine inananların oranı sadece %24,1 iken, inanmayanların oranı %44,4'dür. Göçmenlerle kültürel uyumsuzluk yaşanacağına ilişkin genel kanıyı destekleyen bir diğer husus, kamu hizmetlerinde göçmenlerin varlığına karşı sergilenen olumsuz tavidir. Ankete katılanların %20'si göçmenlerin kamu kurumlarında çalışmasını isterken, bunu istemeyenlerin oranı %66'dır. Eğitim ve sağlık hizmetlerini yabancı göçmenlerden almak isteyenlerin oranı %20 iken istemeyenlerin oranı %56'dır. Bu oranlara bakıldığında yabancı göçmenlerin birlikte yaşama kültürü içerisinde asimile edilebileceğine ilişkin inancın zayıf olduğu görülmektedir. Buna rağmen göçmenlerin kendi inançlarını yaşamaları hususunda Çanakkalelilerden görecekları tolerans seviyesi yüksektir. Yabancı göçmenlerin sizinle aynı dini görüşte olması onlara bakışınızı olumlu etkiler diyenlerin oranı %31,4 iken herhangi bir şey değiştirmez diyenlerin oranı %43,1'dir. Başka bir dine mensup yabancı göçmenin kendi ibadethanesini mahallesinde istemeyenlerin oranı %28'dir. Kararsız olanlar büyük çoğunluğu oluşturmaktadır ve oran %42, isteyenlerin oranı ise %30'dur. Azınlıklara toleransta en kritik konulardan biri olan din ve ibadethane konusunda kesin bir reddediş olmaması, göçmenlerin asimile edilemeyecek olmasının, onların kültürlerine uygun yaşamalarına mani teşkil etmeyeceğini gösterir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaratıcı iktisat yaklaşımına göre şehirlerin bölgesel kalkınmasında yaratıcı sınıf lokomotif bir rol üstlenmektedir. Yaratıcı sınıf ise tolerans seviyesi yüksek şehirlerde yoğunlaşarak, o şehrin yenilikçi kapasitesini artırır ve büyümesini sağlar. Tolerans seviyelerini yaratıcı sınıf açısından değerlendirdiğimizde, Çanakkale halkının yaratıcı sınıfa mensup yabancı göçmenlerden yaklaşık %70 oranında rahatsızlık duymadığını

görmekteyiz. Yabancı göçmen oranı çok yüksek olan Çanakkale’de, göçmenlerin yaratıcı sınıfa dâhil olması durumunda, bölgenin söz konusu göçmenlere tolerans seviyesinin yüksek olacağı, bu durumun da Çanakkale’nin bölgesel kalkınmasına pozitif etki edeceği görülmektedir.

Çanakkale’de kaçak yollardan transit olarak AB ülkelerine geçmeye çalışanlar hariç, 3.600 yabancı göçmen barınmaktadır. Yapılan saha çalışmasında, Çanakkale halkının %44,4’ünün Çanakkale’de 2000 kişinin altında yabancı göçmen olduğunu düşündüğü görülmektedir. Bu Çanakkale’deki yabancı göçmen sayısının halk tarafından olduğundan az hissedildiğini göstermektedir. Söz konusu durum da Çanakkale’nin göçmenlere karşı tolerans seviyesinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Çalışmanın bir diğer önemli sonucu, bölgedeki söz konusu yüksek toleransın koşullu bir olgu olduğu, kamu veya bireylere ekonomik yük getirecek eylemlerin onaylanmadığını göstermesidir. Bölgenin tolerans seviyesinin artırılması için yapılması gerekenler şöyle sıralanabilir:

- Çanakkale halkının yabancı göçmenleri yaratacağı en büyük sorunun güvenlik olacağını düşünmektedir. Gelen göçmenlere karşı güvenlik tedbirlerinin arttırılmalıdır.
- Göçmenlerin ekonomik olarak kamuya ve bireylere yük getirdiği, özellikle işgücü piyasasında dengesizliğe neden oldukları algısı mevcuttur. Göçmenlerin ekonomiye sadece işçi olarak değil, işveren olarak da katılımlarını sağlayacak projeler uygulanmalıdır.
- Yaratıcı sınıfa dâhil olan eğitilmiş göçmenlerin bölgede yoğunlaşmasını sağlayacak politikalar uygulanmalıdır.
- Söz konusu politikalar bölgenin yabancı göçmenlere karşı tolerans seviyesini artırırken, bölgeyi yaratıcı sınıf için de daha çekici hale getireceği için bölgesel kalkınmayı da olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKÇA

- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1): 175-204.
- Florida, R. , Tinagli, I. (2004), Europe in the Creative Age, CarneigeHall Software IndustryCentre, DEMOS.
- Güllüpnar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4): 53-85.
- Kadioğlu, M. (2008). *Modern, Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri*, Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayınları, Yayın No: 2.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. ve Taylor, A. J., (2014). Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi, *Göç Dergisi*, 1(1): 11-46.
- Özkarlı, F. (2014), Suriye'den Türkiye'ye Göç ve Suriyelilerin Enformel İstihdamı: Mardin Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi*. Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.
- Özkeraz, A., ve Çetin, M. (2015). 1864 Çerkez Sürgünü Sonrası Anadolu'da Çerkez İskanıve Osmanlı Devleti'nin Göçmenlere Karşı Politik Tutumu, *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2): 9-28.
- Seki, İ., Seçkin, A. ve Gocuklu, E. (2016a). Suriye kaynaklı göç dalgasını belirleyen etkenler: Panel veri analizi. *Uluslararası Doğal Afetler ve Afet Yönetimi Sempozyumu*. 2-4 Mart, Karabük, Türkiye.
- Seki, İ., Seçkin, A. ve Gocuklu, E. (2016b). Yabancı göçmenlerin profil analizlerinin incelenmesi: Çanakkale ili örneği.II. *Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi: Göç, Yoksulluk ve İstihdam*. 23-25 Eylül, Konya, Türkiye.
- Şeker, G. (2013). Kamu politikası olarak uyum. *T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Yönetimi Uyum Çalıştayı*. 12 Aralık, Bursa, Türkiye.
- Toprak, Z. (2011). Kamu yöneticilerinde afet yönetimi algısının önemi. *Afet 11 Sempozyumu*. 24-25 Aralık, İstanbul, Türkiye.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM), (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Cenevre: IOM Yayınları.
- Ünlü, G. (2007). Uluslar Arası Göç ve Göçmenliğin Değişen Koşulları İçinde "Mültecilik". *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yılmaz, A. (2013). *Türk Kamu Yönetimi Sorunlarından Biri Olarak Afet Yönetimi*, Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2): 1685-1704.

<http://www.unhcr.org>, (16.09.2017).

<http://www.goc.gov.tr>, (10.09.2017).